

ВЕЛА НИКОЛИЋ, 1962-
Народна библиотека Србије
Београд

УДК: 027.54(460)
ID: 201599756

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ШПАНИЈЕ: ТРИ ВЕКА НА ИСТОРИЈСКОМ ПУТУ ДУГОМ 250 КИЛОМЕТАРА

Сажетак: Овај рад приказује настанак и развој најстарије шпанске институције културе, Националне библиотеке, која је уједно и установа од највишег културног значаја у Шпанији. Током периода од три века постојања Библиотека је постала једна од најбогатијих ризница писане и штампане грађе на свету. Рад приказује које све колекције поседује библиотека и води кроз њене сале у којима се налазе богати, значајни фондови. Кроз различите статистичке податке о Библиотеци и њеном фонду добија се увид у богатство и величину ове институције, те сагледава однос шпанског народа према својој и светској културној баштини.

Кључне речи: Национална библиотека, библиотека, Шпанија, културна баштина, Филип V, колекција, фонд

„Можда ће Лепотица, велика заљубљеница у књиге, превазићи страх од дивљаштва Звери, у тренутку када јој принц, претворен у чудовиште, покаже своју величанствену библиотеку“. У овој реченици из филма Волта Дизнија „Лепотица и Звер“, сажета је сва чаролија библиотеке наших дечјих снова и маште. Сетила сам је се када сам, опчињена величином и лепотом Националне библиотеке Шпаније, пролазила њеним мермерним коридорима и салама, схватајући да заиста постоји место где моћ и богатство знања представљају уточиште од свега што нас плаши и чини слабима.

Књиге нису значајне само као вредни предмети, нити су само информативни материјал. Долази време у коме ће књиге и све друге публикације, темељи знања и изражавања, бити обасјане новом светлошћу-престаће да буду само преносиоци знања и начини комуникације, да би се претворили у друштвена огледала; неће бити само порука већ и сведочанство, неће вредети само по свом садржају, већ ће самим својим постојањем припадати културном наслеђу. На-

ционална библиотека Шпаније је овај став уградила у своје постојање-сакупља грађу не да би била споменик, већ кућа и сигуран дом огромном и непроцењивом културном благу.

Најстарија шпанска културна институција, Национална библиотека, више од три века, настављајући традицију и мисију манастира, катедрала, старих универзитета, краљевских и племићких библиотека, сакупила је, објединила и чува у својим фондовима сведочанства колективне културне баштине.

Све је подложно пролазности, али понекад се историја издиже изнад рушевина. Постоје учења о којима се сазнаје једино из писаних докумената, постоје споменици, уметничка дела која упознајемо из кодекса, а неке кодексе упознајемо путем других књига. Све што обухвата шпанску културу: установе, градови и села, уметничка дела, људско изражавање, обичаји и навике, употребни предмети, посуђе, оруђе, алат, ношња, одећа, народна веровања, све постаје бесмртно и траје ако је записано, а још је сигурније и доступније ако је одштампано. Све што је шпанско или говори о Шпанији има своје место у Националној библиотеци Шпаније-од најлепшег минијатурног кодекса до поверљиве посланице, од инкунабуле до врхунског дела типографске уметности, од запечаћених списа или трошног листа на коме је исписана политичка сатира, од оригиналног Веласкесовог цртежа до најједноставнијег бакрописа, од средњовековних рукописа до музичког компакт диска са ритмичним звуцима потпетица плесачице фламенка, од јединствених украса руком писане картографије до туристичког, троделног проспекта... Библиотека поседује инкунабуле, рукописе Леонарда да Винчија, Лопе де Веге, Гонгоре, Галдоса, Лорке, Далија и Борхеса, сонете Мигела Ернандеса писане у затвору, Рембрантове, Веласкесове, Дирерове, Пиранесијеве и Гојине цртеже, и још много непроцењивог блага.

Национална библиотека није само највећа, најзначајнија и главна библиотека Шпаније, већ, пре свега, јединствена установа коју интересује будућност земље и која има огроман утицај на њен културни и образовни развој.

Једна од највећих и најбогатијих ризница писане и штампане грађе на свету, 2011. године славила је три века постојања и за тих три стотине година саградила је историјски пут дугачак 250 километара. Толика је раздаљина од прве књиге која је 1711. године стављена на полицу, до последње која је тек недавно ушла у фонд Библиотеке.

Настанак Краљевске библиотеке одиграо се у историјским околностима које су Шпанији, после рата који се водио око трона,¹ довеле новог краља, Фи-

¹ Интернационални конфликт који је трајао од 1701. до потписивања споразума у Утрехту 1713. године представљао је цивилни рат између Хабсбуршке и Бурбонске круне за превласт, и после дугогодишње хабсбуршке владавине довео на чело Шпаније првог краља Бурбона.

липа V Бурбонског.² Краљ је био окружен саветницима који су имали одређене политичке ставове када је била у питању култура, и који су Шпанији удахнули дух просветитељства. Културном политиком која је донела фаворизовање националног покушали су да зацеле ране, пре свега духовне, поражених у рату.

„Филип V је 29. децембра 1711. године одобрио оснивање Краљевске библиотеке која би била отворена за јавност, а Краљевска књижара почиње са радом 1712. Оснивање Библиотеке представљало је снажан подстрек шпанској култури у осамнаестом веку, која је имала мисију да оживи историјско приповедање и да изнесе на видело истинске корене шпанског народа и монархије.

Године 1716. Филип V потписао је декрет којим је Библиотека постала јавна, отворена за све који желе да истражују и уче, и успоставио је норме за њен рад.

Када је Библиотека отворила своја врата, њени фондови били су сачињени од приватних колекција шпанских краљева Филипа IV³ и Филипа V, који је наложио да се донесе више од 6.000 књига из Француске. Први примерци који су се нашли у колекцији били су конфисковани од непријатеља који је изгубио рат. У Библиотеци су се тада нашле и књиге из приватних колекција шпанских племића. Већ 1715. године Краљевска библиотека имала је фонд од 28.424 штампане књиге, 1.282 писана документа и 20.000 ордена.

Увођење обавезног примерка 1716. године омогућило је да Национална библиотека значајно увећа своје фондове. Богаћењу фондова допринела је и одлука Краљевског већа, донета 1750. године, да Краљевска библиотека има право да од књижара које се затварају захтева спискове расположивих књига, одабере и узме књиге које недостају у фонду Библиотеке. Урађен је попис, а 1729. године израђен први јавни каталог Библиотеке *Regia Matritensis Bibliotheca Geographica et Chronologica*, а после и Каталог дела математике и Каталог грчких рукописа.⁴

Декретом који је донет 1836. године Краљевска библиотека добија име Национална библиотека.

Колекције Библиотеке значајно су обогачене у XIX веку када је дошло до конфискације⁵ и када је много библиотечке грађе која се налазила у ма-

² Филип V Бурбонски (Версај, 1683-Мадрид, 1746), владао Шпанијом од 1700. до смрти 1746. год. Први Бурбон који је владао Шпанијом и владар који је најдуже провео на престолу Шпаније.

³ Филип IV Хабсбуршки (Ваљадолид, 1605-Мадрид, 1665), владао Шпанијом од 1621. до смрти 1665.

⁴ Manuel Carrión Gútiéz, *La Biblioteca Nacional* (Madrid: Biblioteca Nacional, 1996).

⁵ Дугачак историјски, економски и социјални процес, започет крајем XVIII века са циљем да се конфискују црквени поседи и добра добијена тестаментима, донацијама и сл. која до тада нису могла да се продају или ставе под хипотеку и представљали су мртв капитал. Тада је све конфисковано, дато на продају и јавне аукције.

настирима и другим религиозним установама припало Библиотеци. Године 1837. формирана је комисија коју су чинили водећи научници и уметници, са циљем да одабере и одреди шта од грађе из конфискованих установа треба да се нађе у библиотекама, музејима или на аукцијама. Тако се само овим чином у Националној библиотеци нашло 70.000 књига које су потицале из конфискованих и укинутих мадридских манастира. Такође, у Библиотеци се нашао и велики део фондова Дворске библиотеке, а онда је 1869. године конфискацијом архива, библиотека, уметничких колекција катедрала, манастира и градских већа, за време тзв. културне конфискације, Национална библиотека обogaћена непроцењивим делима, између осталог, вредним колекцијама из катедрала у Авили и Толеду. Библиотека је 1876. године поседовала 300.000 књига, 200.000 штампаних брошура и више од 300.000 рукописа.

Национална библиотека Шпаније чува библиографску и документациону грађу Шпаније, обједињава, каталогизира и конзервира библиографску грађу и у својим фондовима чува више од 28 милиона докумената насталих на територији Шпаније. Богату ризницу једне од највећих и најбогатијих библиотека света чине: књиге, часописи, новине, мапе, атласи, марке, разгледнице, писма, гравире, цртежи, уметничке слике, честитке, календари, брошуре, плакати, постери, леци, ноте, плоче, касете, CD и DVD материјали. Поседује велику, изузетну колекцију инкунабула, рукописа и књига непроцењиве вредности.

„Годишње путем обавезног примерка у Библиотеку стигне око 107.000 књига које, када се зброје са пристиглим новинама, часописима, мапама, плакатима, цртежима и фотографијама, чине бројку од око 862.000 нових јединица. Део фонда се попуњава донацијама. Само у 2010. години донацијама је добијено 5.280 докумената чија је вредност процењена на више од 270.750 евра. Разменом публикација са библиотекама и другим институцијама годишње у фонд стигне око 1.900 публикација. Фонд се обогаћује и куповином—само у 2010. години за куповину публикација новог фонда издвојено је 400.000 евра, а за публикације које су купљене за стари фонд утрошен је 653.731 евро.

Књиге се чувају у идеалним условима, на температури између 18 и 20 степени. Влажност ваздуха не сме да буде већа од 45%. Огроман депо, у коме дужина полица износи 250 километара, проширен је 2000. и 2009. године, потпуно аутоматизован и омогућава да се врло брзо пронађе сваки тражени примерак.

Ову библиотеку, са више од 1.100 запослених, не чине само књиге и периодика. Овде се чувају плоче, касете, дискови, филмови. Скривена иза неколико врата, доступна само после више сигурносних контрола, једна сала пуна ормана крије цртеже Дирера, Рембранта и Пикаса, једну фасцинантну књигу Гонгориних песама коју је осликао сам Пикасо... Мапе из давнина воде нас у данас незамисливе пределе. Један одељак, назван *Ефемера*, формиран 1991. године, обједињује колекцију гравира, кутија од шибица, честитки и чак етикета са прехрамбених производа—више од 100.000 јединица. Национална

библиотека Шпаније поседује и изузетну колекцију пропагандних плаката из времена Републике и Шпанског грађанског рата^{6,7}

Ову националну заоставштину Библиотека презентује путем свог каталога и радом на Библиографији Шпаније. Рад са јавношћу одвија се у читаоницама, специјализованим службама за библиографско информисање, путем интернета и међубиблиотечком разменом публикација. Приступ дигиталним колекцијама остварује се путем Дигиталне Хиспанске библиотеке.⁸ У Музеју Националне библиотеке посетиоци могу да се упознају са историјом, колекцијама и радом Библиотеке.

Библиотека развија програм културних активности и активно учествује у многим културним и значајним догађањима. Као чланица IFLA и OCLC присутна је у важним радним групама, од самог почетка рада део је Virtual Authority File (VIAF), а такође је значајно и њено присуство у области стандардизације, као што је International Standard Organization (ISO); чланица је EURIG, организације која је основана са идејом да представља заједничка професионална интересовања корисника и потенцијално заинтересованих, RDA (Resource Description and Access) у Европи; учествовала је пројекту IMPACT, који се бави писаним рукописима, такође и у пројекту ARROW који уређује европску базу података такозваних „сирочића“, дела за која се не зна ко полаже права на интелектуалну својину; ради на каталогизацији спегова од XVI до XIX века у сарадњи са Фондацијом универзитета у Алкали. Библиотека је 2010. године представила свој Библиографски каталог инкунабула у два тома.

Библиотека сарађује са националним и другим библиотекама широм света, као и са великим бројем културних и научних установа, организација, амбасада и појединаца у земљи и иностранству. Има размену са готово свим националним библиотекама у свету, укључујући и Народну библиотеку Србије, а највећи број публикација размењује са националним библиотекама земаља Латинске Америке. О величини и значају ове библиотеке, као и богатству њених фондова говори и податак да се налази у две зграде. Камен темељац за зграду у Мадриду положила је 1866. године краљица Изабела II,⁹ а Библиоте-

⁶ Социјални, политички и војни сукоб који је у Шпанији трајао од 1936. до 1939. године. Рат је завршен доласком Франсиска Франка на власт и успостављањем диктатуре која је трајала до његове смрти 1975. године.

⁷ (Преузето са www.bne.es и www.20minutos.es)

⁸ Представља слободан и бесплатан приступ хиљадама дигитализованих докумената Националне библиотеке Шпаније путем интернета. Омогућава консултовање, читање и увид у књиге штампане између XV и XIX века, рукописе, цртеже, гравире, брошуре, плакате, фотографије, мапе, атласе, новине, часописе и звучне записе. Настала је 2008. год. са циљем да допринесе ширењу и богаћењу шпанске библиографске баштине и њеном очувању и конзервацији.

⁹ Изабела II Бурбонска (Мадрид, 1830-Париз, 1904), шпанска краљица, владала од 1833. до 1868. године.

ка је отворена 1892. године, када се прослављало четири века од Колумбовог открића Америке. Потпуно је доступна јавности од 1896. године. Део њених фондова и служби пресељен је 1993. године у нову зграду у Алкали де Енарес, у близини Мадрида.

Године 1901. краљевским декретом донет је правилник о јавним библиотекама у Шпанији. Овом уредбом Национална библиотека постала је најзначајнија и главна библиотека Шпаније. Већ тада почиње израда специјализованих каталога, као што су Каталог арапских рукописа у Националној библиотеци у Мадриду, Каталог портрета Шпанаца, Каталог колекције оригиналних цртежа. Почео је да излази и часопис архива, библиотека и музеја који је представљао важан инструмент за развој библиотекарства у Шпанији. Године 1930. Министарство формира Задужбину Националне библиотеке која започиње процес реконструкције и проширења зграде, као и реформу библиотечког пословања. Тада је срећен читалачки салон, изграђена и отворена главна сала за кориснике и продужено радно време.

За време грађанског рата Библиотека је затворила врата, а највреднији примерци из њеног фонда пренети су у Валенсију. Тада је склоњено око 500.000 публикација. Зграда Библиотеке је претрпела оштећења за време бомбардовања али, на срећу, фондови који су ту били похрањени нису оштећени.

„Године 1970. основан је Библиографски хиспански институт у чијем саставу је била Национална служба за документациону и библиотечку информацију, Обавезни примерак и Национална комисија за планирање и библиотечко координирање. Библиотека се 1985. године интегрише са Библиографским институтом и Центром за документационо и библиографско благо. Исте године Библиотека је проглашена најзначајнијом државном библиотекарском установом и првом у систему шпанских библиотека.“¹⁰

„Напредак и развој Библиотеке у наредним годинама довео је до тога да започне процес аутоматизације, да се прошири делатност и формирају нове службе, као што су оне које се баве пружањем информација о родослову и грбовима, општим информацијама и библиотечкој документацији. У 1995. години отворен је Музеј књиге и настављен процес аутоматизације. Библиотека од 1996. год. има свој званични сајт на интернету. Нови Музеј Националне библиотеке, уместо старог Музеја књиге, отворен је 2007. године, са проширеном, обогаћеном поставком и едукативним садржајима. Године 2008. постављен је портал Дигитална хиспанска библиотека преко кога се приступа дигитализованом материјалу Библиотеке. Активно учествује на свим социјалним мрежама,

¹⁰ España (18 de noviembre de 1971). -Orden de 30 de octubre de 1971, por la que se aprueba el Reglamento del Instituto Bibliográfico Hispánico, cuyo capítulo II regula el Depósito Legal (pdf). Boletín Oficial del Estado (276): pp. 18572-18576. (Преузето са <http://boe.es/boe/dias/1971/11/18/pdfs/A18572-18576.pdf>)

има своје профиле и странице на Facebook, Twiter, YouTube, Slideshere, Flickr и Wordpress.¹¹

Започиње пројекат сарадње са Internet Archive са циљем да се сакупи, архивира и сачува шпанско културно добро. У 2010. години постављен је *Интерактивни Дон Кихот*, дигитализована интерактивна верзија Сервантесовог¹² чувеног дела, која укључује садржаје и објашњења везана за живот у XVII веку, мапу Дон Кихотовог путовања и његових авантура, са циљем да се помогне у разумевању и тумачењу текста најпознатијег шпанског књижевног дела.

Организација

Национална библиотека Шпаније директно зависи од Министарства културе.

На њеном челу је генерални директор, а под краљевским је патронатом.

Обавезни примерак

Обавезни примерак представља законску обавезу достављања публикација свих врста, репродукованих на било ком материјалу, са циљем очувања и увида у културно добро Шпаније.

„Филип V је 1716. године донео одлуку по којој у Краљевску библиотеку мора да се донесе по један примерак свега штампаног на територији Шпаније. Ова одлука претеча је данашњег обавезног примерка, а занимљиво је да је свест о прикупљању и чувању националног блага била присутна још од 1619, године када су примерци настали на територији Кастиље и Арагона доношени у Краљевску библиотеку Сан Лоренсо у Ел Ескоријалу.

Упркос напорима, захтев за доставу обавезног примерака није се систематски и у потпуности поштовао све до доношења Краљевског декрета 1957. године. Њиме је успостављен административни систем који је омогућио да се циљ у потпуности оствари. Декрет је обавезивао штампаре да буду одговорни за доставу обавезног примерка.

¹¹ Mercedes Dexeus, El cuerpo Facultativo en los comienzos de la aplicación de la tecnología informática de las bibliotecas.(PDF) Curepo Facultativo de Archivos, Bibliotecarios y Arqueólogos, Pasado, presente y futuro, 2008.

¹² Мигел де Сервантес Сааведра (Алкала де Енарес, 1547-Мадрид, 1616) шпански војник, романописац, песник и драматург, један је од најзначајнијих шпанских писаца, познат по роману Дон Кихот од ла Манче који су многи критичари прогласили првим модерним романом и једним од најбољих дела светске књижевности. Ово је најиздаванији и најпревођенији роман у историји књижевности.

По новом закону донетом 2011. године, издавач доставља два примерка са обавезним ISBN бројем.¹³

<i>Сале</i>	<i>Фондови</i>	<i>Одељења</i>
<i>Сала за ојшћу информацију</i>		Референсно одељење
<i>Ојшћии салон</i>	Књиге које се чувају у општим депоима у оригиналу или репродуковане Општа референсна колекција, слободан приступ	Референсно одељење
<i>Сала Алкала де Енарес</i>	Фондови који се чувају у депоима овог седишта	Сектор координације колекцијама
<i>Сала Сервантес</i>	Стари и нови рукописи Лична архива Архив Националне библиотеке Инкунабуле Штампана грађа XVI, XVII и XVIII века Позоришна дела Сервантесова дела Референсне колекције, слободан приступ	Одељење библиографске баштине
<i>Сала Гоја</i>	Цртежи и гравире Илустроване књиге са оригиналним штампаним сликама Erhemeta и ex libris Плакати, Фотографије Старе и нове мапе, рукописи и штампани материјал везан за географију, путовања и различите земље Референсна, специјализована библиотека за уметност, цртеже, гравире, фотографије, картографију, иконографију, слободан приступ	Одељење лепих уметности и картографије

¹³ Luis García Ejarque, Del privilegio de recibir las obras impresas al depósito legal en España, Boletín de la Asociación de Bibliotecarios, pp. 9-10 и Guillermo Gaustavino Gallent, El deposito legal de las obras impresas en España, su historia, su reorganización y resultados (Madrid: Dirección General de Archivos y Bibliotecas, 1962) и Montserrat Olivian Plazaola, Situación del depósito legal en España, pp. 146.

<i>Сала Барбиери</i>	Писане и штампане партитуре, књиге везане за музику и музикологију, рукописи и штампани материјал, специјализовани часописи и брошуре, оригинални шпански музички архиви Звучни записи Аудиовизуелни документи и мултимедија Референсна библиотека музике и филма, целокупна дела композитора, стране колекције партитура, специјализовани часописи, слободан приступ	Одељење за музику и аудиовизуелни материјал
<i>Сала за њериодику</i>	Часописи, новине и званичне брошуре Општа референсна колекција и дела специјализована за штампу и медије за комуникацију, слободан приступ Микрофилмови (новине, часописи и званичне брошуре) и дигитализована штампа Званичне публикације важних интернационалних институција	Референсно одељење
<i>Сала за библиографску информацију</i>	Специјализоване и опште библиографије Базе података Каталози шпанских и страних библиотека Остала референтна дела	Референсно одељење
<i>Сала библиотечке документације</i>	Дела специјализована за библиотечко пословање, документацију, архивирање, музеологију и сл. материјале, слободан приступ, изузимајући старе бројеве страних часописа Дела везана за информације о новим технологијама	Референсно одељење

Колекције

Колекције Националне библиотеке Шпаније огледало су шпанског друштва, историје и културе, али и светске културне баштине. Старост Библиотеке и представљање историјских преображаја, допринели су да постане једна од најзначајнијих и најистакнутијих библиотека у свету. У својим фондовима и колекцијама поседује благо аутентично како по књижевним и уметничким карактеристикама, тако и по историјској и библиографској важности. Ова културна баштина сачувана је и доспела у библиотеку захваљујући ентузијазму и раду великог броја људи различитих занимања, од библиофила и библиотекара до обичних грађана, који су својим личним залагањем и знањем допринели развоју ове изузетне библиотеке.

Највећи број колекција обогачен је грађом која је припадала манастирима, катедралама, племству, угледном свештенству и грађанима који су тестаментом завештавали рукописе, књиге и осталу библиотечку грађу.

<i>Колекција</i>	<i>Садржај</i>
<i>Библиотека Улиџрамар</i>	Фонд који се односи на прекоокеанске земље
<i>Кајетано Алберто де ла Барера</i>	Библиотекар Националне библиотеке у XIX веку, тестаментом је завештао своје књиге
<i>Колекција Аугустин Дуран</i>	Драмска писана и штампана дела
<i>Колекција Барбиери</i>	Музика од средњег до XIX века Писма, биографије, ноте, либрета за сарсуеле, шпанске оперете, рукописи (колекција је завештана тестаментом)
<i>Колекција Кастељано</i>	Фотографије
<i>Колекција Комин Коломер</i>	Дела везана за масонерију, анархизам, тероризам, Интернационалу, претече шпанске комунистичке партије (донација)
<i>Колекција Дуке де Осуна</i>	Инкунабуле, рукописи
<i>Паскуал де Гајанос</i>	Оријенталне књиге Колекција ретких дела

<i>Колекција Гомес-Имас</i>	Једна од највећих приватних колекција о рату за независност Шпаније Вредни рукописи, књиге и документа Часописи и новине из XVIII и XIX века
<i>Колекција Граињо</i>	Филипинске књиге Дела писана на домородачким језицима
<i>Инфанџе Франсиско де Паула</i>	Музичка дела Вокална музика, народна и црквена аутора из XVI, XVII и XVIII века Италијанска опера
<i>Колекција Искердо</i>	Књиге цртежи, бакрописи
<i>Колекција Мадрасо</i>	Цртежи, карикатуре из XVII и XVIII века
<i>Колекција Мендоса</i>	2.4005 мапа, XVIII век
<i>Колекција Пи и Марјал</i>	Филозофска дела и америчке теме
<i>Порконес</i>	Политичка, социјална и економска историја Право, рукописи и штампани материјал
<i>Колекција Ф. Кондеминас</i>	Картографија, географија, путовања стара и новија Атласи од XVI до XIX века Књиге о пловидби
<i>Фернадо Хосе де Веласко</i>	Рукописи, средњовековни кодекси Штампани материјал
<i>Гарсиа Фијерас</i>	Књиге везане за Африку и арапски свет (донација)
<i>Хуан Марија Гелбенсу</i>	Око 1.200 партитура Италијанска опера, немачке и француске класичне и романтичне композиције Рукописи
<i>Харценбуш</i>	Рукописи
<i>Лејаји Кондесе дел Камјо Аланхе</i>	Повезани списи
<i>Рамон де Гарсиасол</i>	Оригинални рукописи његових дела, његова преписка и архива
<i>Валенџин Кардерера</i>	Портрети, цртежи, књиге са гравирама шпанских, италијанских, немачких, фламанских и француских аутора

Фондови

„Фонд Националне библиотеке Шпаније има око 28 милиона јединица. Међу њима се по вредности посебно истиче колекција од 23.000 рукописа, почев од IX века, и 2.298 инкунабула.

У електронском каталогу тренутно се налази преко 150.000 наслова старих штампаних дела, али их Библиотека има знатно више, јер је велики број уписан само у каталог који је писан руком.

Одељење Лепих уметности и картографије има више од 100.000 бакрописа и 600.000 гравира, цртежа, фотографија и мапа.

Одељење музикалија и аудиовизуелних докумената поседује руком писане и штампане партитуре (179.230 јединица), звучне записе свих формата, грамофонске плоче, воштане и винилске плоче, касете (323.705 наслова у електронском каталогу) и видео издања 2000 Beta, VHS, DVD и Blu-ray (у каталогу се налази више од 99.000 наслова).

Колекција новина и часописа има велики значај за историјска и социолошка истраживања и броји 158.100 наслова, који су расположиви за коришћење путем дигиталне библиотеке новина и часописа. Огроман годишњи прилив грађе представља проблем за складиштење-само колекција нових књига данас броји 2.900.000 наслова и има стални пораст од 100.000 јединица годишње, што са осталом приспелом библиотечком грађом чини фасцинантан прилив од око 870.000 јединица годишње.¹⁴

Каталози

Први каталози Краљевске библиотеке били су каталози рукописа. Велики број каталога обједињен је у Водич штампаних каталога Националне библиотеке и у свом 3. издању, објављеном 2006. године, садржи 514 каталога који се односе на све врсте колекција, и који су штампани у облику монографија или серијских публикација.

Велику важност имају традиционални каталози студиозно сређени по аутору и тематици, рађени деценијама, почев од интерног каталога названог Општи попис. Године 1956. почело се са израдом Каталога речника који је имао исцрпне критеријуме хронологије, аутора и тематике. Одељења и сале такође се баве израдом специјализованих каталога за различите колекције који су у многим случајевима једини постојећи каталошки извори. Од 1994. године Библиотека има Online Public Access Catalog. Данас електронски каталог Нацио-

¹⁴ (Преузето са www.20minutos.es).

налне библиотеке Шпаније садржи четири милиона наслова из разних области и осам милиона јединица.

Ојшњи инвенџар рукојиса

Године 1953. први пут је објављен Општи инвентар рукописа Националне библиотеке. Инвентар има петнаест томова и садржи 11.000 наслова од преко 23.000 који се данас чувају у Библиотеци. Већини њих се може приступити путем електронског каталога.

Заједнички каталој серијских јубликација

Библиотека такође израђује Заједнички каталог серијских публикација који садржи информације о око 88.000 наслова новина и часописа које поседује Национална библиотека, а који су дистрибуирани и у 1.100 шпанских библиотека. Скупштина шпанских библиотека прикупља податке о више од 10.400 библиотека и представља подршку у библиотечком пословању и сарадњи.

Хиспанска дигитална библиотека

„Дигитална Хиспанска библиотека је портал Националне библиотеке Шпаније путем кога се слободно и бесплатно приступа садржајима које је Библиотека дигитализовала. Распољив материјал укључује књиге штампане између XV и XIX века, рукописе, цртеже, гравире, брошуре, плакате, фотографије, мапе, атласе и звучне записе. У сарадњи са Одељењем за музику и аудио-визуелни материјал приводи се крају дигитализација великог броја партитура.

Путем дигиталне библиотеке омогућен је приступ и у око 900 наслова новина, укључујући шпанску историјску новинску штампу која се чува у Националној библиотеци. Могуће је ишчитавати комплетан текст, омогућено је и олакшало истраживање и проучавање, и на овај начин заштићена је оригинална грађа.

Захваљујући Хиспанској дигиталној библиотеци и потписаном протоколу, Национална библиотека Шпаније учествује у пројекту *Еуројсана*, који ради на стварању европске дигиталне библиотеке, и у пројекту *Хиспана* у оквиру кога се прикупља дигитализована грађа Министарства образовања, културе и спорта. Библиотека је такође прикључила збирку одабраних дела Унесковој Светској дигиталној библиотеци (World Digital Library).¹⁵

¹⁵ Преузето са www.bne.es Biblioteca Digital Hispánica).

Национална библиотека је под слоганом „Теби припада“, 2011. године прославила три века од оснивања и показала колико води рачуна да национално благо и култура буду блиски и доступни свим заинтересованим корисницима.

„У једном од интервјуа, представник Библиотеке задужен за односе са јавношћу, на питање како оцењује садашњи тренутак у коме Библиотека обавља своју делатност, каже да је ово тренутак пуне зрелости и веома добрих перспектива, да постоји стратегијски план за 21. век и да се остварује план дигитализације која ће представљати огроман допринос приступу фондовима путем интернета. Припрема прославе тристоте годишњице прави је дар коме запослени приступају са радошћу, пуно енергије и жеље за радом. На питање да ли у Библиотеку долазе корисници, одговорио је да је последњих година све већи број ученика, студената, професора, научника, а да и они који не долазе лично у Библиотеку путем интернета могу да приступе фонду. Истакао је да Национална библиотека Шпаније на фејсбуку има највише пријатеља од свих библиотека на свету, тачно 134. 763 особе. Сматра да је и то један од показатеља колико је популарна, блиска корисницима и како су они у потпуности прихватили водеће гесло библиотеке „Теби припада“. Свест о значају Националне библиотеке и однос према културном наслеђу, у свим, па и тренутно тешким околностима, огледа се у одговору на питање новинара, да ли се осећа криза: „Евидентно. У последње две године дошло је до значајног смањења буџета. Али то нас стимулише: много више се размишља и анализира, боље планирамо и радимо само суштински битне, значајне послове“.¹⁶

Литература

1. Carrión Gútierez, Manuel. *La Biblioteca Nacional*. Madrid: Biblioteca Nacional, 1996.
2. Dexeus, Mercedes. „El Cuerpo Facultativo en los comienzos de la aplicación de la tecnología informática a las bibliotecas.“ (PDF). *l Cuerpo Facultativo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos. Pasado, presente y futuro*.
3. *Catalogo bibliográfico de la colección de manuscritos de la Biblioteca Nacional de España, elaborado por Julián Martín Abad*. Madrid: Biblioteca Nacional., 2010.
4. España (18 de noviembre de 1971). „Orden de 30 de octubre de 1971, por la que se aprueba el Reglamento del Instituto Bibliográfico Hispánico, cuyo capítulo II regula el Depósito Legal“ (pdf). *Boletín Oficial del Estado* (276): pp. 18572-18576. <http://boe.es/boe/dias/1971/11/18/pdfs/A18572-18576.pdf>.
5. España (3 de marzo de 1973). „Orden de 20 de febrero de 1973 del Ministerio de Educación y Ciencia por la que se modifican algunos artículos del Reglamento del

16 (Преузето са www.20minutos.es).

- Instituto Bibliográfico Hispánico“ (pdf). *Boletín Oficial del Estado* (54): pp. 4252-4253. <http://boe.es/boe/dias/1973/03/03/pdfs/A04252-04253.pdf>. Consultado el 21 de noviembre de 2011.
6. García Ejarque, Luis (diciembre 1994). „Del privilegio de recibir las obras impresas al depósito legal en España“. *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios* (37): pp. 9-10.
 7. García Ejarque, Luis (diciembre 1993). „Edificios ocupados por la Biblioteca Nacional desde su fundación“. *Revista general de información y documentación* 2 (2): pp. 173-186.
 8. Guastavino Gallent, Guillermo (1962). *El depósito legal de obras impresas en España; su historia, su reorganización y resultados, 1958-1961*. Madrid: Dirección General de Archivos y Bibliotecas.
 9. Lunn, Jean (1988) (en francés). *Recomendaciones para legislación de depósito legal*. Traducido por Alicia Girón. Madrid: Ministerio de Cultura, Dirección general del libro y bibliotecas. p. 5.
 10. Martín Abad, Julián (1992). „Crecimiento de la colección de Manuscritos de la Biblioteca Nacional en el siglo XIX: breves apuntes para una historia necesaria“. *Boletín de la ANABAD* 42 (1): pp. 97-117.
 11. Martín Abad, Julián. *Nuevos ingresos de impresos antiguos en la Biblioteca Nacional: siglos XVI-XIX*. Madrid: Biblioteca Nacional, 2002.
 12. Navarro Tomás, Tomás. „Archivos y bibliotecas de la República Española durante la guerra“. *Biblioteca en guerra*. Madrid: Biblioteca Nacional de España, 2005.
 13. Oliván Plazaola, Montserrat (2009). „Situación del depósito legal en España“. *Archives et Bibliothèques de Belgique, Archief-en Bibliotheekwezen in België* 80: pp. 146-155.
 14. (en español) *La Real Biblioteca Pública, 1711-1760: de Felipe a Fernando VI*. Madrid: Biblioteca Nacional. 2004.
 15. Sánchez Mariana, Manuel. *Bibliófilos españoles: desde sus orígenes hasta los albores del siglo XX*. Madrid: Biblioteca Nacional, 1993.
 16. Sánchez Mariana, Manuel (1996). La formación del fondo bibliográfico de la Biblioteca Real Pública. En: *El libro en Palacio y otros estudios bibliográficos / al cuidado de María Luisa López-Vidriero y Pedro M. Cátedra*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. p. 265-277.

Преузето са сајтова:

www.bne.es

www.es.wikipedia.org

www.españaescultura.es

www.20minutos.es

NATIONAL LIBRARY OF SPAIN:
ON A THREE-CENTURY HISTORICAL JOURNEY 250 KILOMETERS LONG

Summary

This work demonstrates foundation and development of the oldest Spanish cultural institution, the National Library, which is, at the same time, the institution of the greatest cultural significance in Spain. During the period of three centuries, the Library has become one of the richest treasuries of written and printed material in the world. All the collections owned by the Library have been presented in this paper, as well as the halls where rich and valuable funds are located. Through statistical data on the Library and its fund, one gains an insight into the magnificence and size of this institution, and envisages the Spanish people's attitude towards their own and world cultural heritage.

Keywords: National Library, Library, Spain, cultural heritage, Philip V, collection, fund

Vela Nikolić